

การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหนังสืออ่านสำหรับเด็ก
ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536

นางสาวประจง หลิม ไตประเสริฐ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-584-994-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15845866

AN ANALYSIS OF THE ENVIRONMENTAL THOUGHTS
IN CHILDREN'S BOOKS PUBLISHED
DURING B.E. 2530-2536

Miss Prachong Limtoprasert.

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-584-994-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหนังสือสำหรับเด็ก ที่จัดพิมพ์
ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536

โดย นางสาวประจวบ หลิมโคตประเสริฐ

ภาควิชา ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สาลี ทองชิว

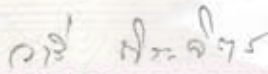
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขุติลาของมหาวิทยาลัย อนุมัติให้ใช้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางศึกษาศาสตร์

..... คณะศึกษาศาสตร์

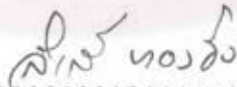
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ อุดมสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

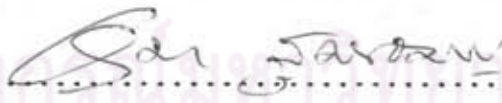
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วารี นิระจิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สาลี ทองชิว)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อูมา สุนทรมาน)

ประจง หลิมโตประเสริฐ : การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหนังสืออ่าน
สำหรับเด็ก ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 (AN ANALYSIS OF THE
ENVIRONMENTAL THOUGHTS IN CHILDREN'S BOOKS PUBLISHED DURING
B.E.2530-2536) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สำลี ทองธิว, 421 หน้า.
ISBN 974-584-994-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสืออ่านสำหรับเด็กเกี่ยวกับ
สิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 ตามแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
แบบการสงวนรักษาและฟื้นฟู และแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบการนำมาใช้ประโยชน์
อย่างคุ้มค่า และเพื่อศึกษาการจัดประเภทเนื้อหาในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
เฉพาะหนังสือนิทาน ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 โดยแยกตามรูปแบบของนิทาน
ได้แก่ นิทานจินตนาการ นิทานพื้นบ้าน นิทานวรรณคดีไทย และนิทานแปล

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. หนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำนวน 456 เล่ม เป็นหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 170 เล่ม คิดเป็น ร้อยละ 37.28 และเป็นหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 286 เล่ม คิดเป็น ร้อยละ 62.72

2. ในบรรดาหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พุทธศักราช 2530-2536 จำนวน 170 เล่ม พบว่า มีแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบการสงวนรักษาและฟื้นฟู จำนวน 163 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 95.88 และแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบการนำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า จำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.12

3. ในบรรดาหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พุทธศักราช 2530-2536 พบว่าหนังสือที่กล่าวถึงทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด รองลงมาเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่า และกล่าวถึงทรัพยากรแร่ธาตุและพลังงานน้อยที่สุด

4. หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พุทธศักราช 2530-2536 เฉพาะหนังสือนิทาน พบว่าเป็นหนังสือนิทานประเภทจินตนาการมากที่สุด รองลงมาเป็นหนังสือนิทานแปล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อผู้ผลิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C540463 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: ANALYSIS THOUGHTS ENVIRONMENTAL CHILDREN'S BOOKS

PRACHONG LIMTOPRASERT : AN ANALYSIS OF THE ENVIRONMENTAL THOUGHTS
IN CHILDREN'S BOOKS PUBLISHED DURING B.E.2530-2536
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUMLEE THONGTHEW, Ph.D., 421 pp.
ISBN 974-584-994-4

The study aims at analyzing the content of children's books published from B.E.2530 to 2536. Children's books were classified according to their content into environmental and non-environmental types. The environmental books were sub-categorized based on two major concepts : conservation and restoration; and effective utilization. On the other hand, the non-environmental books, especially fiction published from B.E. 2530 to 2536, were divided into fairy tales, folktales, simplified Thai literature and translated tales.

The findings were as follows :

1. Among 456 children books published during B.E. 2530-2536, 170 (37.28%) dealt with environment and 286 (62.72%) did not.
2. Among the 170 environmental books, 163 (95.88%) encouraged the concept of conservation and restoration, while 7 (4.12%) supported the idea of effective utilization.
3. Of the 170 environment books published during this period, the largest number dealt with forests, the second largest number presented stories about wild animals and the smallest number dealt with minerals and energy.
4. Of the 286 tales in this study, fairy tales were the largest number, followed by translated tales.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิต..... 32
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ส.ร. หอมธวัช
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองธิว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขสิ่งที่บกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วาří ถิระจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. อูมา สุกนธมาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล รองศาสตราจารย์ ลินจง อินทวิมพรรษ์ รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายवेश อาจารย์เกริก ยืนรัมย์ อาจารย์สุเพ็ญ นิธิชกุล คุณวจิต ชื่นเป็นเกลี้ยว และคุณกานต์ชนิด พงษ์เพชร ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้สละเวลาให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ และในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ ภัณฑิลาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้การสนับสนุนเงินจำนวน 2,800 บาท ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ขอกราบระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง และเพื่อน ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จนงานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

ประจง หล่มโตประเสริฐ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	13
2 เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
5052460 <u>พื้นฐานความรู้ทางสิ่งแวดลอม</u>	14
ความหมายของสิ่งแวดลอม	14
ประเภทของสิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติ	16
สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดลอม	21
ปัญหาสิ่งแวดลอม	23
<u>การอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติ</u>	30
ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติ	30
แนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หลักทั่วไปของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	34
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	41
กระบวนการวิไซเคิล	46
หนังสืออ่านสำหรับเด็ก	49
ความหมายของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	49
ประเภทของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	51
ประโยชน์ของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	59
การเขียนหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	60
เนื้อหาในหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	65
ความต้องการและความสนใจของเด็ก	68
การวิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็ก	72
การศึกษาแนวโน้มของการวิเคราะห์เนื้อหา	75
3 วิธื่อดำเนินการวิจัย	84
การคัดเลือกหนังสืออ่านสำหรับเด็ก	84
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	89
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	92
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	127
รายการอ้างอิง	145

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
ภาคผนวก ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ	155
ภาคผนวก ข รายชื่อหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	157
ภาคผนวก ค รายชื่อหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เฉพาะหนังสือนิทาน ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	165
ภาคผนวก ง ตารางที่ 1 แสดงประเภทของเนื้อหาในหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	178
ภาคผนวก จ ตารางที่ 2 แสดงประเภทของทรัพยากร และแนวคิดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ปรัชญาในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	202
ภาคผนวก ฉ ตารางที่ 3 แสดงประเภทของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	297
ภาคผนวก ช บรรณานิกศ์หนังสืออ่านสำหรับเด็ก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536	326
ประวัติผู้เขียน	421

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท ป่าไม้	93
2	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท สัตว์ป่า	96
3	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท สัตว์น้ำ	98
4	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท สัตว์จำพวกแมลง	99
5	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท น้ำ	99
6	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท ลากาศ	101
7	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท ดิน	101
8	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท แร่ธาตุ	102
9	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศประเภท พลังงาน	102
10	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีอากาศมากกว่า 1 ประเภท	103
11	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานจินตนาการ	104
12	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานผักเป่า	113
13	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานวรรณคดีไทย	114
14	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานแปล	115
15	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของทฤษฎีอากาศธรรมชาติ	117
16	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของแนวคิดการอนุรักษ์ทฤษฎีอากาศธรรมชาติ	118
17	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของทฤษฎีอากาศธรรมชาติ ที่ปรากฏแนวคิดการอนุรักษ์ ทฤษฎีอากาศธรรมชาติ	119
18	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของหนังสือ	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

19	หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามสำนักที่จัดพิมพ์ และปีที่พิมพ์	123
20	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของนิทาน	124
21	หนังสืออ่านสำหรับเด็กวัย 3-11 ปี ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีพุทธศักราช 2530-2536 จำแนกตามประเภทของเนื้อหาในหนังสือ	125

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย